

Transcripte interview mevrouw G. Slootweg op 10-04-2017

Geboren 5-1-1942 te Hazerswoude-Dorp

KORTE INHOUDSOPGAVE INTERVIEW:

00.00 – 03.40	Hazerswoude. Ouders. Vader schipper. 1949 schuit verkocht.
03.40 – 06.00	Nieuwe baan vader. Moeder helpt. Verhuizing naar Leiden.
06.00 – 10.00	Op school in Leiden. Achter met tafels.
10.00 – 12.50	Beschrijving huis. Spelletjes op straat. Buurt.
12.50 – 16.00	Meer spelletjes, families in de buurt. Pieterskerkplein.
16.00 – 19.00	Moeder leurt bij Volkshuisvesting. Andere woning gewenst.
19.00 – 22.00	School. Paraplu's boven de bedden thuis.
22.00 – 26.00	Buurt: openbare dronkenschap, moerbeiboom, dijkgraven.
26.00 – 33.00	Kerkgang. Andere geloven. Ontwikkeling van geloof.
33.00 – 37.00	Hugo de Grootstraat. Studenten als huurder. Ontgroening.
37.00 – 42.00	TV. Moeder 'De heilige Slootweg'. Mulo, Ulo kopschool.
42.00 – 48.00	In Academisch Ziekenhuis, twee keer. Idee: beroep verpleegster.
48.00 – 1.00.00	Twentsche Bank Breestraat, effectenafdeling. Kasverschil.
1.00.00 – 1.08.00	Studentes klant bij bank. Rijke mensen.
1.08.00 – 1.11.00	Uit gevraagd door een ex-klant. Eerste kus. Apartheid Zuid-Afrika.
1.11.00 – 1.20.00	'Martini on the rocks', eerste keer. Vrouwen bij de bank. Telex.
1.20.00 – einde	Opleidingen broers en zussen. Sterfbed moeder en sterfbed vader.

I1: Mevrouw Slootweg, ik zeg gewoon Gozien. Wij zijn hier bij u en we willen graag Leidse verhalen horen. Ik zeg dat speciaal bij u erbij, want u bent geboren in Hazerswoude. En we willen het graag hebben over uw Leidse periode, dat is van 1949 tot 1960, geloof ik.

G: Ja, inderdaad.

I1: Ik wil wel graag dat u even vertelt waar u vandaan komt, uw vader, uw moeder enzovoort.

G: OK, ik ben geboren in Hazerswoude-Dorp. Mijn vader was schipper, die had een Westlander, dat is zo'n lange smalle schuit en daar vervoerde hij pulp, suikerbieten, aardappels; hij voer voor de boeren. Dat was in 1942 dat ik geboren ben en we zijn verhuisd in 1949. Mijn vader heeft de schuit verkocht na de oorlog en toen kreeg hij een baan als conciërge in de Stadhouderslaanschool [sinds 1983 Prinses Ireneschool; later Islamitische school], vlak bij de Herenstraat is dat.

En mijn moeder die is ook een geboren Hazerswoudse. Die is op een molen geboren, een van de zeven molens, zei ze altijd [de gang van zeven molens aan de Westvaart van de Hazerswoudse Droogmakerij]. Die zijn er geen van allen meer, want die zijn afgebroken [in 1914]. Want ze is toen ze een jaar of ... ik denk al een puber was, zijn ze naar een gemaal verhuisd. Dus dat kwam in de plaats voor ...

Maar dat vond ze niet zo fijn als op de molen. Ze heeft wel verteld dat haar vader, die stond al een keer te kijken en dan zag hij in de verte dat ze die molens aan het afbreken waren. Dat vond hij vreselijk. Nu staat er nog een molen die net zo was. Dat is de Rietveldse molen, die staat er nog. Dat was net zo'n molen als waar moeder op is geboren.

I2: Wat was haar achternaam?

G: De Gelder. Ik had een oom - die zijn nu allemaal naar Onze Lieve Heer - en die was molenmaker. Die ging op pad met de ... Zijn schoonzonen zijn het ook weer geworden. Want hij had allemaal dochters en die zijn het niet geworden. Maar goed, wij zijn een hele molengek. Mijn moeder had ook zulke boeken van molens.

En ze ging wonen in Leiderdorp, vlak voordat ze overleed, in de Nieuwe Dillenburg, wat nu de Ommedijk is, en dan ging ze 's avonds altijd even naar buiten kijken en dan keek ze naar de molen, die staat in de richting van Hoogmade. Daar ging ze altijd even kijken. Mijn moeder was molens en schuiten.

En ik weet wel dat ze elkaar ontmoet hebben: mijn moeder moest dan "voor schut maken", zei ze. Want ze woonden bij dat gemaal aan een sluisje. Dat is er nog wel, maar dat functioneert niet meer, volgens mij. "Oh gut", zegt ze, "voor de jongens van Slootweg moet ik weer voor schut maken." Ik zeg: "Vond je dat dan erg?" "Nou ja, die jongens...", zei ze dan.

Maar goed, uiteindelijk.... Haar moeder had weleens tegen haar gezegd: "Met je spot ga je naar bed." En ze zegt: "Het is zo." Vind je het niet een leuke uitdrukking?

I1: En toen verhuisde u in 1949?

G: Ja, in 1949, toen gingen we wonen aan de Langebrug 27A. Dat was natuurlijk voor mijn moeder een ongelooflijke overgang en voor mijn vader zijn baan, een hele andere overgang, een grote overgang. Want hij zat op die school en na schooltijd ging hij die school schoonmaken en naar de klas. Daar had hij een heel vast programma voor, maar overdag schonk hij dan thee en koffie. En dan zat hij in de verwarmingskelder. Dat was middenin de school en dan kon je een trappetje af en daar zat mijn vader. Maar hij had het er heel goed. Hij maakte daar gewoon zijn leven. Mijn moeder zei: "Dat is ook een soort roef." Van vader, maar goed, hij heeft het daar goed gehad.

En ik vond het, ja, ik heb eigenlijk een heel ander soort jeugd gehad dan mijn andere broers en zusters, want ik zag altijd mijn vader. Die was op school en thuis, en vroeger was hij altijd aan het varen en was hij alleen het weekeinde thuis.

I1: Uit hoeveel kinderen bestond het gezin?

G: Zes, en ik was de jongste. Zes kinderen.

I2: En wat was de reden om te verhuizen naar Leiden?

G: Hij moest in Leiden komen wonen, want in de winter moest hij gaan stoken, moest hij op tijd de kachel gaan stoken en dan reden er nog geen bussen.

I2: Maar hij had de baan in Leiden al voordat jullie ...?

G: Daarom moesten wij verhuizen; omdat hij die baan had aan de Stadhouderslaanschool konden wij niet in Hazerswoude blijven wonen.

I2: En is er een speciale reden waarom hij is gestopt als schipper?

G: Ja, het vervoer ging steeds meer over de weg en dat kon hij niet. Hij was trouwens ook niet een zakenman, dus... Het juiste verhaal, dat weten mijn oudere broers en zussen. Ik weet het niet goed. Het was een zware tijd voor mijn vader en moeder, want hij had toen geen baan. Hij moest naar een baan zoeken, dus we hadden weinig inkomen en mijn moeder, die heeft een advertentie gezien in de krant. Mijn vader was toen mijn oom helpen als molenmaker, dus toen had hij nog een beetje bijverdienste van ome Jan, zal ik maar zeggen. En toen had zij dat uitgeknipt en zij werd op gesprek geroepen en toen was vader er niet en toen is zij gegaan. Toen is zij gegaan, zij heeft geknukt voor ons gezin. Ja, echt, en toen meneer Kramer, het hoofd van die school, die had haar zo eens aan zitten aan te kijken en die dacht: "Nou, die mag er wel zijn." "Nou, als uw man thuis is", en toen heeft hij een gesprek gehad met vader en toen is hij aangenomen. Nou, dat was groot feest. En toen hebben wij in die zomervakantie, toen was hij aangenomen. Tja, voor september moest hij de school schoonmaken. Dus die vakantie hebben we acht weken in die school, gingen we op en neer naar Hazerswoude. Toen nog woonden we daar en gingen we de school schoonmaken. Dat vond ik fantastisch! Dat vond ik geweldig, want wij zaten altijd in de ringen.

I1: In de gymnastiekzaal?

G: Wij waren gek op ringen en op dat grote schoolplein konden we spelen, met mijn broertje, toen, die was 3 jaar ouder, dus die moest ook mee. Nou, en toen gingen wij, in oktober konden we wonen ... en dat was een driehoeksruil, dat woord, dat weet ik nog. De mensen die uit Leiden gingen, die gingen wonen in Hazerswoude in de Loete geloof ik, dat is ook een stukje Hazerswoude, en dat gezin uit de Loete dat ging in de Beuklaan wonen, waar wij woonden. Dus het was een driehoeksruil, wij naar Leiden, zo.

En na oktober ben ik naar school gegaan. September toen al, ja, ik was nog een maand in de tweede klas van Hazerswoude en toen ben ik naar deze school gegaan. Dat was even wennen.

I1: Het lijkt mij érg wennen!

G: Ja, het is niet zo traumatisch voor mij geweest. Voor mijn broer die boven mij zat meer. Ik weet er eigenlijk niet zoveel van. Het was een lieve juffrouw. Eén ding weet ik nog wel: ik werd gebracht door vader 's morgens. "Ach, meneer Slootweg, ze lijkt op u!" Dat weet ik nog. Dat vond ik wel heel leuk, dat had ik nog nooit gehoord.

Maar goed, daar heb ik bij de juf De Zeeuw... Ik zat op de voorste bank. Ik weet ook nog dat meisje dat naast mij zat: Fransje van Deursen was dat. Dat je dat toch allemaal nog weet. Ik snap er niks van. En ik was achter, met de tafels. Daar was ik wel in achter. Dat weet ik nog wel.

En juffrouw De Zeeuw werd ziek en toen kregen we een andere onderwijzeres en dat was dus een ex-onderwijzeres. Dat was de vrouw van een onderwijzer van dezelfde school en die stond voor de klas. Nou, die was heel wat strenger en potiger, dat vond ik. Toen heb ik het toch weleens benauwd gehad, maar niet traumatisch.

Ik denk dat dat spelen op de Langebrug, Pieterskerkgracht, Gerecht, dat dat heel erg compenseerde. Ik voelde me daar gelijk thuis. Want het was geweldig om daar te spelen. Want nu, als je nu kijkt is het een en al auto, maar dat was er toen nog niet.

Wij woonden op een bovenhuis. Mijn vader heeft het behoorlijk opgeknapt, met een oom die timmerman was, die heeft een kamertje gemaakt voor de broers. Er waren dus drie jongens en drie meisjes en die sliepen gescheiden. Er waren twee, nou ja, trappen kon je het eigenlijk niet noemen, dat waren hele smalle trappetjes naar boven en de ene kant was van de jongens en de andere van de meisjes en dan hadden ze zo'n ... in het midden, ik weet het nog, dat kapelletje, daar kon je zo staan en dan konden we zo op straat kijken, de Langebrug. Het was voor mij levensgroot, zo hoog, maar als je het nu ziet, je kan bijna het kapelletje aanraken, zo laag was het.

I1: Maar u woonde boven, dus je ging de trap op ...

G: Eerst naar boven en dan had je, dan kwam je een halletje binnen en dan een keuken, nou ja, dat kon je geen keuken noemen, daar stond een mini-aanrechtje, daarnaast was de WC, de plee. Je kon zo bij het gasstel als je op de WC zat. Zo klein was het. Mijn moeder kon zo de melk in de gaten houden.

En dan kwam de trap en dan ging je een hoekje om en dan ging je gelijk de woonkamer in en dat was zo klein, de tafel schoof mijn moeder tegen de ramen aan en daaronder hadden wij dan, daar zaten Gerard, mijn broer, en ik op, dat was de orgelbank. Verder stonden er stoelen om de tafel en mijn vader zat in zo'n grote leunstoel en 's woensdagsmiddags was hij dan vrij en dan zat hij op die leunstoel. Nou, hij kon niet eens meer achteruit komen, zo klein was het.

Maar goed, en dan hadden wij ook nog een trappetje naar beneden, dat was dan de salon om het zo maar te zeggen. En in de salon stond het orgel, want ik ben gereformeerd opgevoed, en dan een rond tafeltje met vier van die crapaudjes en dan had mijn vader van de loopplank van de schuit, had ie een bank gemaakt met een grote gewatteerde deken eroverheen met een ja, soort spreij en daar konden er ook drie op zitten. Daar zaten dan de vriende stelletjes op, [gelach] denk ik. Ik vul het nou een beetje in hoor, maar zo ging het.

I1: En uw ouders, waar sliepen die?

G: Nou, die sliepen beneden. Je kwam binnen en dan had je die keuken en dan had je een, dat zei mijn broer: de blauwe keukensingel, noemde hij dat, omdat dat een vieze kleur blauw geschilderd was, en dan liep je dus daarheen, keek je daarheen en dan keek je rechts, waren een paar ramen en dan keek je zo in vader en moeders slaapkamer. Nou ja, daar kon een tweepersoonsbed staan en een kast en dan had je daar weer twee raampjes, die keken uit op het Berkendaalstraatje.

I1: Aan de achterkant?

G: Ja, je hebt zo [wijst] de Langebrug en dan kwamen we de deur uit en dan gingen we rechtsaf zo het Berkendaalstraatje in, richting de Pieterskerkgracht. Dat was altijd mijn gang.

En daar ging ik vaak spelen. Je had daar, dat heb ik al verteld, een enorm groot gebouw, ja, voor mij nu groot, dat is afgebroken. Dat heette Mathesis, dat was een avondschool voor de technische mensen.

I1: Mathesis?

G: Mathesis, zeiden ze altijd. Ja, er moet nog iets achter, maar dat weet ik niet. [Koninklijke Mathesis Scientiarum Genitrix: de wiskunde is de moeder der wetenschappen; destijds avondschool, van 1867 tot 1966 aan de Pieterskerkgracht 13; voorloper van het huidige R.O.C.]

En daar die hadden een hele mooie muur, daar balden we, en een hele brede stoep, daar knikkerden we, en op de Pieterskerkgracht hinkelden we, maakten we hinkelbanen. En dan hadden we ook, met een polsstok maakten we ook een enorme baan, van een naar twee [wijst] zover mogelijk, en dan moest je landen binnen dat eilandje. Zo op die manier. En ik dacht dat ik het verzon, maar dat is niet waar. Ik heb het met mijn schoonzus erover gehad en die zei: "Ja, maar dat deden wij ook." En die komt namelijk uit de Kooi. Die is in de Kooi opgegroeid en die zei: "Ja, dat gingen wij ook altijd spelen." Wij hebben enorm gespeeld daar ook.

I1: Hoe kwam je aan zo'n stok trouwens?

G: Oh, die had mijn vader wel ergens opgesnord, zo'n bezemstok denk ik dat het was.

En we hadden toen ook nog stelten, stelten lopen. Wat deden we nog meer: ja, touwtjespringen, tollen. Dat hebben we ook veel gedaan.

Ik weet nog, op de Pieterskerkgracht woonden twee families, die waren dan ook gereformeerd, daar had ik een vriendinnetje van en een huis daarnaast van een redelijk groot gezin, die hadden ook een paar meisjes en dan had je een poelier in de Diefsteeg daar speelde ik ook met de meisjes. Het was best wel een kinderrijke buurt.

I1: Speelden de meisjes met de meisjes of mochten de jongens ook weleens meedoen?

G: Ja, ik kan me nog herinneren dat er ook wel jongens, die waren wat ouder en die hebben – ik weet niet of het vaak gebeurd is, maar dat zit nog zo in mijn geheugen – die zetten dan een pad uit en dan gingen we spoorzoekertje doen, dus met een groep. Zij zetten het uit en wij gingen kijken. En wat nou de clou was: moesten wij ze vinden? Dat weet ik niet meer, maar ik weet wel dat die pijlen, dat ik zo die buurt zo goed heb leren kennen.

Je kon daar heerlijk spelen, want op het Gerecht kwam amper verkeer, dat was ook groot en dan had je het Pieterskerkplein. Daar stonden allemaal van die, het was niet beton, maar van die hardstenen paaltjes.

Van de week of zaterdag was ik in de stad daar en toen zei ik tegen mijn nicht: "Ik geloof dat er nog één oude staat." De rest hebben ze of weggehaald ... Ik zeg: "Daar sprongen we dan." Die stonden daar helemaal zo in het vierkant en dan gingen we wij zo helemaal eroverheen.

I1: Nu zitten er van die kettingen tussen.

G: Juist, inderdaad. Er zitten nou kettingen tussen, precies. Maar nu staan er geen auto's meer. Ik weet nog wel dat ik toen ik inmiddels in Utrecht was, na mijn twintigste, in het weekeinde of een vrije dag, dan stonden er auto's op het Pieterskerkplein. Dat is ook nog een parkeerplaats geweest, nu niet meer. Maar toen zag ik dat. Vond ik zonde, dat was zo jammer van het geheel. Maar Leiden is wel, ze hebben er nu veel meer aan gedaan, maar het was wel echt een oude stad. Want die Langebrug 27A, daar heeft een plank op gestaan: Onbewoonbaar Verklaard.

I1: Toen u er woonde?

G: Nee, wij zijn eruit gegaan toen ik inmiddels 10 was en toen zijn we naar de Hugo de Grootstraat verhuisd en toen hebben er nog weer mensen in gewoond.

Wij hebben... met mijn moeder, die ging toen heel vaak – dan zei mijn oudste broer: "Moeder, ga jij nog weer eens naar Volkshuisvesting, want dit is toch geen doen."

En mijn oudste zusjes die zeiden: "Nou, Henk en Ben die kunnen we niet uitnodigen hoor, durven niet te zeggen waar onze WC is." Dus ze waren...

I1: Want dat waren de vrijers?

G: Dat waren de vrijers.

Nou, moeder die ging dan weer. Dan zei ze: "Hij kan mijn bloed wel drinken, de rooie duivel." Hij moet rood haar gehad hebben. Mijn broer zei... Dan kwam mijn moeder terug en dan zei ze: "We staan weer een stukje hoger op de urgentielijst." Dus dat heeft ze drie jaar volgehouden.

Maar moeder die, ja, ze heeft alleen lagere school had ze, maar ze schreef geen woord Nederlands fout, ook vlak voordat ze overleed ook nog niet. Ze was ook wel goed kien. Maar ze moest komen werken bij de molen. Ze hadden een koe lopen, een paar koeien had ze lopen, dus ze moest koeien melken en ze moest thuisblijven om haar moeder te helpen.

I1: Heeft ze toen ze hier was ook nog gewerkt, in Leiden?

G: Wie?

I1: Uw moeder?

G: Nee, toen wij in Leiden woonden? Toen was ze thuis, nooit gewerkt.

Maar ze ging met ons, mijn broer Gerard en ik, de twee jongsten... Dan nam ze ons mee op zondagmiddag en leerde ze ons de stad Leiden kennen. Dan liep ze de Singels. Dan begon ze en dan zei ze: "Nou, vorige week hebben we die gehad of veertien dagen geleden hebben we die gehad. Nu gaan we dat stukje doen. Zo weten we precies de Witte Singel, de Zoeterwoudse, de Zijlsingel en dan heb je de Herensingel, de Zijlsingel, ja, en dan de Herensingel en dan kom je uit op het station. De Morssingel heb je ook nog. Maar zij liep zo en dan, we zijn...

Ook op 3 oktober... Die pot, die daar in De Lakenhal staat, die is ze ook met ons gaan kijken, dat ik nog weet. En er hangt daar een schilderij, daar ben ik zo bang van geweest. Ik dacht dat het een levensgroot schilderij was, maar als ik het nu zie, is het helemaal niet zo groot. Maar dat was het Laatste Oordeel van Lucas van Leyden.

I1 en I2: Oh ja!

G: En dan werden die blote mensen aan de riek geregen. Ik ben echt goed opgevoed, maar niet zo zwaar, van: denk om je zonden, enzovoort, nee, eerlijk niet. Maar je had toch wel af en toe zondebesef en dan denk ik: oh jee, wat heb ik fout gedaan?

I1: Maar u ging dus met uw moeder naar De Lakenhal en dat schilderij bekijken?

G: Ja, dat gingen we kijken en later, als je dan groter bent, dan zie je dat staan: Lucas van Leyden. En ik ben getrouwd geweest met een kunstenaar. Dus ja, het Openbaar Kunstbezit gingen we altijd samen kijken toen we net leerden kennen, dus daar heb ik heel veel van geleerd. Maar goed, toen gingen we weer naar De Lakenhal, maar het is een ontzettend mooi schilderij.

I2: Ook een beroemd schilderij.

G: Het is heel beroemd.

I2: We hadden het over de woning en in het voorgesprek heeft u verteld over wat er allemaal mis was aan die woning aan de Langebrug en u vertelde al dat het in ieder geval krap was, maar kunt u nog wat vertellen?

G: Over hoe dat eruitzag?

I2: En vocht en ...?

G: Nee, dat was verschrikkelijk [gelach]. Wij lagen – tweepersoonsbedden had je toen toch? – mijn broer en ik, de dameskamer zal ik maar zeggen, was mijn vader aan het verbouwen, nou ja, verbouwen: dat was betimmeren, behangen, schilderen, die dingen. En hij had zelf een bed getimmerd in die dameskamer. Maar in ieder geval met mijn broertje sliep ik dan op de jongenszolder en dan hadden we allemaal paraplu boven ons bed omdat het lekte als een mandje [gelach]. Ongelooflijk.

I1: Hoe werd er gestookt eigenlijk?

G: Met een kachel. We hadden een kolenkachel. Stond in het hoekje in die enorme eetkamer, stond ook nog een schoorsteentje zo smalletjes. En ik weet nog, mijn moeder liet weleens wat vallen. Boven het aanrecht was een klein keukenraampje en dan liet ze wel eens wat vallen, een vaatdoekje of zo of een zeem, wat ook, en dan moest ik, dan hielp zij me op het aanrecht, dan klom ik naar beneden om dat op te rapen.

En er is een verhaal. Er woonden beneden ons burens, vier, vijf of zes volwassenen, en die mevrouw die daar woonde, die stond vaak te praten aan de deur. Dat was dus werkelijk een buurt, maar toch ook wel weer erg leuk en mijn moeder stond een keer in de keuken en toen stonk het een keer. Nou, toen was er weer eens iets aan het verbranden. Dat gebeurde regelmatig en toen op een middag vertelde ze, toen moest ze ontzettend lachen, vertelde ze. Toen kwam ze daar in de keuken en toen zei ze: "GVD, het derde pakkie vet." [gelach]

Dus als er nou bij ons iets aanbrandt dan zeggen wij: "Hm hm, derde pakkie vet!"

Dat is een gevleugelde opmerking geworden. We hebben echt ontzettend veel plezier gehad daar.

I1: Wat voor burens had u?

G: En die beneden woonden? Ja, dat was een gezin, die waren een beetje aan de drank. Dan werd er een weggehaald met de boevenwagen. Want openbare dronkenschap, dat was toen wel aan de orde. En ik heb gekeken: "De Spijkerbak" [café aan de Schoolsteeg 9], die is er nog en dat is in de Schoolsteeg. Dus daar aan de Langebrug daar kwamen al die dronken mensen langslopen.

I1: Die gingen in De Spijkerbak even...?

G: Die gingen wat drinken, denk ik. Dat is in mijn herinnering zo. Dat was dan 's avonds laat, kwamen ze dronken thuis. Vader en moeder sliepen erboven, dus dan hoorde ik van vader en moeder nog wel eens geluiden. Nou, nou, nou. Dan waren ze aan het kaarten, nou, dan hoorden ze de vuisten op tafel slaan.

En daartegenover was de achteruitgang van Rijnland. Kunt u voorstellen? Aan de Breestraat is Rijnland en aan de achterkant, daar woonde de conciërge van Rijnland en daar was die Elly waar ik net over vertelde. Dat was een dochtertje daarvan van mijn leeftijd. En daar ging ik ook wel veel bij spelen. Want die hadden een piano. Dat was een heel mooi huis hoor, dat hebben ze, het is nou... We zijn er wezen kijken met Open Monumentendag met mijn zusje, maar het is zo veranderd. Maar daar was een heel grote binnenplaats en daar stond een moerbeiboom. Ik geloof dat er nu weer een staat. Maar als die in het blad zat, dan was dat hele plein overdekt met de moerbeiboom.

Dus daar in dat gebouw was het natuurlijk ook prachtig. Dan mochten wij met meneer Versteeg mee en dan die hele mooie kamer met dat behang, is dat niet varkensleer? [Grote Zaal met goudleer] Die dingen mochten wij dan allemaal bekijken.

Mijn zusje die heeft in de bodenkamer gewerkt. Mijn zusje, die is tien jaar ouder dan ik. Die leeft nog en die woont nou ook in Leiderdorp. Daar heb ik heel veel contact mee en die heeft toen in de bodenkamer bij meneer Versteeg in Rijnland gewerkt.

Ze heeft ook: dat is een fascinerende wereld, al die dijkgraven. Dat is een ontzettend mooi verhaal. Ze ging trouwen en mijn zusje is klein, ziet er ook jong uit, nog steeds, en: "Oh, gaat het meisje trouwen?", zei hij. "Oh", zegt Ank, dat vond ze ook wel leuk, "het meisje". Hoe heette die? Ik geloof dijkgraaf Schimmelpenninck? [W.A.A.J. baron Schimmelpenninck van der Oye was dijkgraaf van 1943 tot 1948; daarna mr. J. Slagter, vanaf 1958 mr. F.M.A. Schokking] Dat zijn allemaal van die bekende namen. Ik lees ze af en toe. Ik heb ze nooit gezien, maar dat hoorde ik dan van Ank, mijn zus, toen ze daar werkte.

En dan speelde, ja, ik speelde met die mensen uit de buurt, meisjes uit de buurt. En de jongens, er was, dat vergeet ik ook nooit meer: er was dus op het andere hoekje, wij woonden op het hoekje van 27 en 27A en het andere hoekje van het Berkendaalstraatje woonde een melkboer en die melkboer die heette Janson. [L.P. Janson, bestuurder van de Katholieke Bond van Melkhandelaren]. En die hadden twee jongens of meerdere misschien wel, en daar heb ik, geloof ik, weleens mee gespeeld. Het zal niet veel zijn, maar toch wel. En ik weet wel: een van die jongens: Gozientje, die naam die hoorde je natuurlijk nooit, die noemde mij rozijn. Dat vond ik wel erg leuk [gelach], dat vond ik ook heel niet erg. En die mensen, dat is het verschil: wij waren natuurlijk gereformeerd en die mensen waren rooms-katholiek. En dan had je de vastentijd en dan was het zaterdag en dan hoorde je de klok twaalf uur slaan en dan vlogen ze naar binnen. Hadden ze een snoeptrommeltje. Hadden ze gespaard. Leuk hé. Ik heb er later weleens meer over gehoord, maar dat is nu ook niet meer aan de orde.

I1: Wat betekende dat gereformeerd zijn?

G: Ja, het gereformeerd zijn? We gingen twee keer op een zondag naar de kerk en dat was de Zuiderkerk; de Oude Vest en de Herengracht waren toen allemaal gereformeerde kerken. Ja, je had vroeger de Protestante kerk, de Hervormde kerk en toen in achttienhonderd zoveel [Doleantie van 1886]. Daar hoorde ik mijn vader weleens over. Toen had je de Doleantie en ik geloof dat toen de Gereformeerde Kerk uit voortgekomen is. Maar pin me daar niet op vast. Dat kan mij weinig schelen meer, waar dat vandaan komt. Ik ben blij dat ik zo opgevoed ben, op deze manier, maar ik heb heel erg ... Mijn vader en moeder respecteerden andere geloven wel degelijk. Ze hadden diep respect voor veel rooms-katholieke mensen die zo zich aan de regels hielden, humanitaire regels dan. Zij hadden ook wel die gereformeerde regels. Ja, we gingen twee keer naar de kerk en dan had je de Tweede Kerstdag weer een zangdienst, en al die dingen meer, daar gingen we gewoon weer naartoe. Dat was normaal.

I1: Moest u ook naar catechisatie?

G: Daar ben ik op geweest, ja. Nou, eerst ging ik naar dominee Plomp, [J. Plomp, 1947–1954], die stond er toen. En later kregen we dominee Von Meyenfeldt [F.H. von Meyenfeldt, 1954–1960]. Dat was een geweldige predikant. Daar heb ik gewoon mazzeltof bij, dat ik die man gehad heb. Die leerde me; hij zegt: "Je moet niet alles geloven. Je moet zelf nadenken." Hij legde een schrift met ons aan met alle symbolen. Nou, die protestantse kerken, die hadden alle beelden er allemaal uit gegooit. Het was een kale bedoening. Symbolen, nou dat leerde hij. Ik had tekeningen gemaakt erbij, ik heb het niet meer het schrift.

De jongelui waren hartstikke gek op hem. Want hij had een speciale catechisatie voor mensen die er in geïnteresseerd waren en dan hadden we hele discussies. Er waren toen natuurlijk ook kritische mensen. Die waren natuurlijk ook ouder; ik was een van de jongsten die daar op die catechisatie zat. Er waren ook oudere jongens, die zaten op de hbs of de Kweekschool en die gingen met hem in discussie. Het was echt een fijne... niet zo hel en verdoemenis. Dat is er beslist niet hoor, bij ons in die gereformeerde kerk.

En nu ben ik nog lid, maar ik heb zo'n andere belevingswereld gekregen, door lezen. Daar hebben ze nog God als persoon. Ik ben er allergisch voor geworden, want God, dat is zoveel breder. Dat is zoveel veel meer om ons heen.

Ik weet wel, wij moesten een boek lezen voor de leesclub, tenminste, dat heb ik toen besproken, van Spinoza: "Het raadsel Spinoza", van een Amerikaanse psycholoog of psychiater, nou ben ik die naam kwijt [I.D. Yalom], maar goed, en daar lees je in dat hij de Joodse kerk uitgegooid is, de synagoge. Omdat hij zo anders dacht en die heeft het over God natuur. En dat vind ik dan heel bevrijdend. Want alles, we hebben alles met elkaar te maken. Dat is iets wat ik, zo zit ik er nu in. We hebben nu een predikant gekregen en boeken die bespreekt hij en daar ga ik dan wel heen want die is, dat vind ik fijn om daarover te discussiëren. Want het is toch iets, het is wel mijn fundament.

I1: Ja, want dat zei u, zo voelde u dat toen ook. U bent blij dat u dat meekreeg.

G: Ja, nog steeds. Ik heb die bijbel goed leren kennen en leren lezen en die uitleg. Sommige preken, nou, een paar heb ik er onthouden, maar dat zijn er maar bar weinig. Maar goed, dat hoor je dus iedere zondag. Mijn taalgevoel, dat komt uit de bijbel. Mijn vader las iedere dag uit de bijbel voor.

I2: Maar u was de jongste en u hebt een ontwikkeling meegemaakt. Maar de ontwikkeling die u nu schetst, hebben uw broers en zussen dat ook op die manier gedaan?

G: Ja, mijn zus Ank, die tien jaar ouder is, dat was ook altijd mijn vraagbaak. Dat was niet mijn moeder. Ze heeft ook heel erg, ze was altijd met mij bezig, voor mij in die tijd. Na de oorlog breidde ze, naaide ze voor me. En ze zette – ik had van die enorme krullen vroeger, tenminste, ze zeiden ik had zo'n enorme bos haar – zette ze papillotjes in. Ze zorgde echt voor mij. Ja, zij was mijn grote zus. Toen ook. Zij ging mij eigenlijk voor in die ontwikkeling. Je kreeg ook dominee Kuitert. [H.M. Kuitert, 1924, van 1967–1989 hoogleraar theologie aan de VU Amsterdam]. Daar hebben jullie vast weleens van gehoord. En dan gingen ze daarover, hadden ze ook gespreksgroepen, leerhuizen. We hebben een Joods-Christelijke traditie. Dat heeft een accent gehad een paar jaren. En dan gingen we ook naar leerhuizen van de gereformeerde kerk in ... waar was dat, het ligt bij Amersfoort, Leusden he? Daar had je een soort kerkelijk bureau, die leerhuizen gaf.

I1: We dwalen heel erg af van Leiden.

G: Dat is waar, maar goed, zo ziet mijn achtergrond eruit.

I1: Maar mijn vraag was:

I2: Mag ik nog even? Hebben uw broers en zussen ook gereformeerde partners getroffen?

G: Nee.

I1: Speelde het een rol, bij partnerkeuze, dat gereformeerde geloof?

I2: U hoeft het niet allemaal....

G: Nee, dat speelde geen rol in die zin: mijn vader was altijd ruimdenkend en sommigen zijn gereformeerd geworden. Mijn schoonzus bijvoorbeeld, die heeft belijdenis gedaan in de Gereformeerde Kerk, maar dat wilde ze dus zelf. Die was zelf nieuwsgierig daarnaar. En een andere was hervormd en verder waren ze bijna allemaal gereformeerd.

Ja, we hadden natuurlijk jeugdweekeinden [gelach], maar goed, verder in Leiden.

We gingen naar de Hugo de Grootstraat en toen was ik al 10 jaar en daar heb ik niet zo op straat gespeeld, al die dingetjes als in de Langebrug. Dat is gewoon goud voor mij geweest. Dat centrum van Leiden daar, dat was goud. Toen speelde ik wel met een buurjongetje dat beneden mij woonde en mijn vriendinnetje woonde aan de Jan van Goyenkade, dus daar heb ik ook toen veel gespeeld thuis. Daar trok ik veel mee op. Ik weet wel, zij woonden in een redelijk groot huis en de ouders

hadden studenten op kamers. Dat was mijn eerste kennismaking met studenten op kamers. Op de Hugo de Grootstraat, mijn ouders hebben daar ook studenten op kamers gehad.

I1: Ja, dat was een veel groter huis?

G: Een veel groter huis, daar hebben mijn vader en moeder hadden een slaapkamer, mijn zus en ik hadden een slaapkamer, mijn andere zus was al uit huis en beneden hadden we nog zo'n klein kabinetje, kamer-en-suite. U kent dat wel, van die prachtige huizen, schuifdeuren en lange gangen en dan was er een WC, een diepe kast en dan had je een enorme mooie achterkamer en die werd vaak verhuurd. Want die hadden we niet nodig. Dat was tegemoetkoming in de huur. Zo deden ze dat. En ik weet wel dat die meneer, die bij ons die kamer huurde. De eerste heette meneer Mulder, die ging in een studentenhuus wonen. En toen kregen we een andere meneer, dat was meneer Ingen Housz.

I1: Die meneren, dat waren allemaal studenten?

G: Ja, rechten, meneer Mulder niet, die was bioloog. En ik weet wel dat ontgroenen, dat vond ik zo walgelijk. Ik weet wel, hij had rood haar en ik maakte die kamer altijd schoon. Een keer in de week ging ik die kamer stofzuigen, soppen, dat was mijn taak en toen zag ik zijn sloop. Dat was helemaal rood menie, ach. En dan zag ik die jongens lopen met die petten. Dat was altijd in september toch? En die meisjes met die groene schorten voor, dat waren de studentenmeiden. Ik weet wel, dat vond ik helemaal walgelijk, hoe ze dat allemaal deden.

I1: Maar de studenten die op kamers woonden bij u, die heetten meneer? Daar zei je niet Jan, Piet of Klaas tegen?

G: Dat was een meneer. Meneer Ingen Housz die had een verloofde en die kwam wel bij ons op de kamer, een ontzettend aardig mens. Mooi, ja, ik vond haar geweldig mooi. Zij was heel spontaan, heel hartelijk en die ging een keer bij mijn moeder in de keuken. Mijn moeder had zo'n laag tafeltje, of een bankje, daar ging ze aardappelen op schillen en ik ging altijd bij zitten kletsen als ik uit school kwam of alles vertellen.

En zij ging dan ook bij mijn moeder zitten kletsen in de keuken en toen zei ze een keer: "Mevrouw Slootweg, ik vind dat u uw kinderen zo ontzettend met uw kinderen omgaat, geweldig, in zo'n goede harmonie!" Ik weet wel mijn moeder straalde. Die bevestiging vond ze geweldig.

Ja, en dat was ook een geintje. Ze kwam vaak bij hem eten op die achterkamer en: "Ja", zegt mijn moeder, "hij denkt zeker dat ik achterlijk ben, want dan doen ze net alsof hij naar beneden naar huis gaat, maar dan later hoor ik ze sluipen over de trap." Geweldig he? [gelach]

En, dat hoort hierbij: Ik zag een keer... Je had "De wandeling" of zo, dat was een programma van de KRO...

I2: Op de TV?

G: Ja, op de TV en toen was er een mevrouw die ging een verhaal vertellen en toen denk ik, hé, dat is de verloofde van meneer Ingen Housz en die had een verhaal. Ik weet wel, het laatste dat wij toen hoorden in de jaren '60, dat was een geboortekaartje van hun oudste dochter. [Mr. Arnold Willem Ingen Housz, geb. 30-3-1931, tr. 's-Gravenhage 3-3-1962 Hermine Cornélie Menalda, geb. 24-6-1935; uit dit huwelijk werden te Amsterdam geboren Hanna Caroline 14-8-1962 en Arnoud Maarten 25-10-1964]

I1: Ze is dus ook getrouwd met meneer Ingen Housz?

G: Ja, en toen vertelde ze dat hij overleden was, dat verhaal vertelde dus ze aan die omroepster van de KRO waarmee ze wandelde. Toen heb ik naar de KRO geschreven, ik denk, waar zou ze wonen? Want het geboortekaartje had ik nog steeds. Die spaarde ik. Want er stond dat ze nog in Amsterdam woonden, maar ik denk, ik durf dat niet te schrijven. Want ze kunnen er wel niet meer wonen. Het is nota bene vijftig jaar geleden of zo. En toen kreeg ik een adres van dat ze daar en daar woonde en toen heb ik een brief geschreven naar meneer, naar haar.

Ineens kwam die tijd van de Hugo de Grootstraat weer boven, en dat wat zij gezegd had tegen moeder en dat moeder daar zo ontzettend blij mee was. Ik denk, dat ga ik toch een keer schrijven. Ik kreeg zo'n lieve brief terug. Heel leuk, een jaar of drie, vier kreeg ik ieder jaar een brief, maar nou hoor ik niks meer. Ineens zag ik na een paar jaar zag ik een rouwadvertentie staan. Ze is overleden. En daarna heb ik van meneer Ingen Housz niks meer gehoord. Maar ik weet wel, hij schreef eerst een brief: "Ik zou bijna schrijven: "Lieve Gozien. Ik ken u nog." Ik heb het voorgelezen aan mijn broer en mijn zus. "Ja", zegt ze: "U had een bril en knap was u". Ik zeg: "Dat hebben jullie nog nooit tegen mij gezegd." [gelach]. Dat was een verhaal van onze student van de Hugo de Grootstraat.

I1: Hadden die studenten kost en inwoning?

G: Nee, alleen maar huur en gewoon: licht en water en alles wat erbij was. Maar ze moesten zelf voor hun eten en drinken zorgen. Dan gingen ze naar de mensa, denk ik. En zij kookte ook wel iets. Ze hadden iets op dat kamertje staan, volgens mij. Dat zij kookte voor meneer Ingen Housz. Dat was inderdaad een mooie kamer. Hij herinnerde zich het ook wel. Hij zegt: "Ik had een prachtig uitzicht". Kent U de Hugo de Grootstraat? Hugo de Grootstraat, Witte Singel, Bilderdijkstraat, stukje Vreewijkstraat en daartussen is allemaal tuin en daar stonden mooie bomen. Daar keek hij natuurlijk op. Dat herinnerde hij zich nog. En hij zei ook: "Wij noemden uw moeder altijd De Heilige Slootweg." Want wat moeder deed: dan stond ze in de keuken en dan zong ze psalmen [gelach], uit volle borst. En hij schreef ook: "Als ik zo naar uw koppie kijk" - want ik lijk veel op mijn moeder, dat zeggen ze allemaal nu dan - denk ik: "Als ik zo naar uw hoofd kijk dan is het toch minder psalmen misschien wel" [gelach] en nog iets van ontwikkeling of zoiets. Want ik ben de verpleging in gegaan. Dat is toch iets anders dan moeder heeft gedaan.

Maar toen, toen ging ik naar de mulo, want ik zat 4 jaar op de mulo, ulo-kopschool, de Kaasmarkt, een hartstikke leuke school.

I1: Wat betekende ulo-kopschool?

G: Ja, zo heette dat. Ik heb pas mijn rapport ... Het was een goeie ulo.

I1: Op de Kaasmarkt hé? De Gereformeerde ulo.

G: Ja, gereformeerd, het was christelijk.

I1: Het was zelfs gereformeerd als ik het opschrift zie. Het staat er zo boven.

G: Het zou heel goed kunnen. Maar daar heb ik een goede tijd gehad. Daarna, ik wilde de verpleging in, want ik ben ontzettend ziek geweest.

I1: Ja, wilt u daarover vertellen?

G: Ja, dat is goed. We zaten in de zesde klas van de lagere school. De school was te klein en de opleidingsklas die zat in een lokaal van de Zuiderkerk. We hadden alleen maar de zesde klas, een hele leuke klas vond ik het. Je had daar van die hekjes en daar ben ik op gevallen en dan ging ik sprietlopen, zeiden we dan.

Ik weet wel, de koster van de kerk was helemaal in paniek. Ik bloedde waarschijnlijk nogal, ik was op een laken neergelegd, mijn vader in paniek uit de school gehaald en het hoofd van de school. Ziekenauto is gekomen. En toen ben ik naar het ziekenhuis gebracht, gynaecologie.

I1: In het, wat nu het LUMC is?

G: Ja, LUMC. Onder de poort door en daar rechts lag Gynaecologie. Daar heb ik gelegen, ik denk dat het de operatieafdeling was, want het was geen kraam natuurlijk, maar daar was de operatieafdeling. Daar lag ik met tien vrouwen en daar ben ik gewoon helemaal voorgelicht, over wat er allemaal kan gebeuren.

PAUZE: 43.13 t/m 44.25

G: Afdeling gynaecologie, daar heb ik tien dagen gelegen, want ik had nog nooit gemenstrueerd en ze wilden goed bekijken of er van binnen niets beschadigd was en dat was niet aan de orde. Ik kreeg een tetanusinjectie. Ze hebben mij vierentwintig uur geobserveerd, dat waren twee coassistenten of assistenten, denk ik. Het geval wil dat ik met de ene dokter, dokter Beernink, later in Utrecht bevallingen heb gedaan. Dan zei hij tegen mij: "Kijk Gozien, dit is de Leidse manier." Leuk he? Na tien dagen ging ik naar huis en werd ik op een bepaald moment ontzettend ziek. De dokter dacht dat het een darmcatarre was, maar het was uiteindelijk mijn blindedarm. En er heeft zich een infiltraat gevormd. Maar na drie, vier dagen ben ik toch weer naar het ziekenhuis vervoerd, want ik had zo'n pijn. Mijn moeder was naar de buurvrouw gegaan, die was een ex-verpleegster en ze zei: "Het kind is doodziek." En toen ben ik naar eerst naar gynaecologie, maar daar hoefde ik niet te zijn, want daar zat het niet, want het was mijn blindedarm, dus ik ging naar heelkunde. En daar ging ik in een brancard met een huifkar. Zo werd je vervoerd van het ene gebouw naar het andere gebouw toen. En daar op heelkunde heb ik eerst op een kamertje gelegen met twee mensen omdat ik zo hartstikke ziek was. Ik kreeg penicilline en streptomycine en een ijsblaas boven me hangen. Daar heb ik een maand gelegen. En ik was zo mager als een lat. Veertien dagen heb ik niks gegeten. In het begin had ik ook alleen maar een infuus, ik mocht ook niks "per os" [door de mond]. Toen de laatste weken of veertien dagen werd ik naar zaal gebracht en moest ik verder bijkomen en weer leren eten. Ik weet heel goed, toen mocht ik een beschuitje en de zuster die vergat het. Ik heb liggen huilen, want ik mocht eindelijk wat eten en kwamen ze niet brengen! Maar na één beschuitje was ik helemaal...

I1: Hoe oud was u toen?

G: Ik was twaalf. Maar toen ben ik naar huis gegaan en mocht ik weer naar school.

I1: Hoelang hebt u daar nou bij elkaar gelegen?

G: Vier weken toen op heelkunde op zaal en veertien dagen op dat kamertje en op die zaal lag ik met dertig mensen met een tussenschot ertussen. Vond ik wel gezellig hoor.

I1: Maar je hoort alles van iedereen.

G: Ja, maar ik sliep door alles heen toen. Na die maand dat ik thuis... moest ik geopereerd worden. En ik weet nog wel, dat was in 1954, toen lag er ijs in de singel en ik mocht niet schaatsen. Ik was net geopereerd. Dat was gevaarlijk voor de wond, dat mocht niet. Daardoor ben ik de verpleging in gegaan. Vooral toen ik op gynaecologie lag, was ik niet echt ziek op den duur, hielp ik die meiden in de keuken, die verpleegsters. Dat was heel leuk.

Maar goed, toen was ik geslaagd voor de mulo en wilde ik de verpleging in, maar dat vond mijn moeder niet goed. Want ze zegt: "Ga jij eerst maar eens een poosje jong zijn. Want het is zo'n ernstige wereld." Ik was bijna 19, toen ben ik de opleiding in het Diaconessenhuis gaan doen.

I1: Maar u was zestien toen u van school kwam?

G: En toen ben ik gaan solliciteren en dat vind ik dan verwonderlijk. Want ik heb toen alles in mijn eentje gedaan. Mijn moeder is nooit mee geweest. "Ga maar naar het Arbeidsbureau."

En toen ben ik op de Twentsche Bank ben ik gaan solliciteren, werd ik gelijk aangenomen op de effectenafdeling. Toen had ik wel gezegd bij mijn sollicitatie: "Ja, ik heb mulo-B gedaan, dus van al die dingen van de handel weet ik weinig van." Maar goed, ze hebben me daar toch neergezet. En op den duur, nadat ik ingewerkt was, dat had wel voeten in de aarde. Ik miste school erg, ik was zestien, dan ben je toch nog hartstikke kind. Daar waren dus een paar procuratiehouders, die waren vreselijk vriendelijk, die hebben me heel erg geholpen en na drie maanden Mijn broer heeft me geholpen om uit te leggen wat effectenhandel is en wat ze er allemaal doen en hoe dat werkt.

En toen had je nog die oude beurs, met al die ... Nu gaat het zo anders heb ik weleens gezien. Toen ik er een half jaar werkte, toen was er een man van de effectenafdeling die zei: "Weet je Gozien, ik ga een keer met jou mee." Van het werk! En toen ging ik mee naar de Amsterdamse beurs en mocht ik zien hoe die handel werkte. Dat is toch geweldig? Dat weet ik nog zo goed. Dan zag je de hoek Koninklijke Olie en de hoek Philips en dan werd het een grote kluit dan. Maar dat is nou een heksenketel.

I1: Het leek me toen ook een heksenketel.

G: Wel, maar goed, het gaat nou nog erger, vlugger. En 's avonds, toen ik eenmaal wat ingewerkt was, moest ik helpen nota's maken van alle kopen en verkopen. Dan hadden we de provisie van de banken en dan dacht ik altijd: zo, dat is toch wel wat, een bedragje. Niet zoals nu hoor. Ik vond het toen een heel wat gezondere bank dan nu, als ik dit hoor van die bonussen. Dat was niet aan de orde. Wij hadden bijvoorbeeld op Oudejaar, Oudejaarsdag, werkten we langer dan normaal. Het werd allemaal afgesloten.

Dan hadden we, naast de Twentsche Bank op het hoekje van de Diefsteeg en de Breestraat, daar zat een banketbakker, Van der Heijden heette die, en daar kregen we allemaal lekkere dingen van en dat betaalde de procuratiehouder. Werden we dus getrakteerd. En die Twentsche Bank, ik weet wel, toen aan de kas zeiden die meiden af en toe - Prinses Beatrix studeerde toen - "Oh ja, we hadden hoog bezoek vandaag." Wisten wij alweer wie er geweest was. Ik heb dat nooit gezien. Ik zat achter helemaal achterin de zaal in die grote hal.

I1: Het was gewoon een hele grote ruimte?

G: Een grote hal was het. Je kwam binnen en dan keek je gelijk rechts. Daar had je de vreemde valuta, daar had je drie grote kassen naast elkaar, daar zaten ze dus in. En dan keek je zo de zaal in en daar zaten de mensen die, dat noemden wij de lopers, die gingen met kwitanties lopen.

En dan zat daar, wat was dat ook al weer, daar ben ik de naam van kwijt. En daarnaast zat de giro en dan zat de verzekering/assurantie en dan kwam dus de effectenafdeling, de administratie van alle effecten. En dan liep je nog verderop en ik zat aan de balie, met een klein kasje, van duizend gulden, en dan kwamen mensen aan de kas de couponnetjes inleveren en die rekende ik dan af. Dus dan kon ik uitbetalen. En als ik dan ik naar huis ging tussen de middag en dan deed ik alleen maar mijn la dicht. [gelach] Beveiliging was er totaal niet. Ja, het ging wel in de kluis, die kas allemaal wel. Ik mocht met de mensen ook mee naar de kluis. Maar ik vond het heel leuk. Ik mocht ook met de mensen mee naar de kluis, dan gingen zij daar hun couponnetjes knippen. Maar ik moest er wel bij blijven.

I1: Het is dus echt met een schaar-tje couponnetjes knippen?

G: Ja, die mensen zelf deden dat. Wij hadden toen al een centrale administratie. Al die mensen die lid waren van de Twentsche Bank kregen bericht wat er afgerekend was, wat er betaalbaar was. Dan had je een Hollerith Systeem [administratief systeem met ponskaarten, tot in de jaren '80 gebruikt] dat scheurde ik er dan kapot. Dan was de ene helft voor de klant, de andere helft werd opgestuurd en de andere was voor onze administratie. Dat ruimde ik dan allemaal op.

I1: Had u ook een rekenmachine, of een typemachine?

G: Nee, dat ging met de hand. Dat rekende ik uit op een papiertje. Kan me niet herinneren dat ik iets met een machientje deed. Ik werd wel allemaal nagerekend. Alles werd nagerekend. Ik moest ook altijd een handtekening gaan halen bij een van de procuratiehouders. Ik vond het ook leuk om met die cliënten om te gaan.

I1: Wat ging u dan bij die kluizen doen, ging u knippen?

G: Dan ging ik knippen. Dan hadden ze dus, zag ik wat: Goeiendag, dacht ik toen, die mensen hebben gald. [uitgesproken met een aardappel in de keel]. [gelach]. Dat heb ik nooit geweten. Wij hebben het thuis gewoon eenvoudig. Maar dan zag ik nou: hallo! Dan hadden ze een stapeltje van bijvoorbeeld aandelen, wat had je nou: van honderd-, vijfhonderdduizend en dan had je ook staatsleningen.

We hadden het dan erg druk als er dan weer een nieuwe staatslening kwam met een intekenkoers van zus en zo. Dan tekenden ze in. Daar hadden we het dan ook altijd druk mee. En dan moest ik inlichtingen geven aan de klanten. Dat was wel leuk. Dan hadden we dus de prospecti, kregen we dan, en dan hadden we enveloppen. We hadden we natuurlijk een adressenbak. En dan moest ik alle adressen stempelen. En dan werden alle klanten bericht en dan hoorden we zelf wel of wie er iets kocht. En soms waren ze ook al weg. Dan viste je achter het net.

Wat ik ook wel moest controleren: soms werd er het uitgeloot en dan moest ik controleren wie er uitgeloot was. Dan kreeg je een hele lijst van cijfertjes en in onze administratie ging ik dan zoeken wie er misschien uitgeloot was. Dat was ook mijn taak. Alles met effecten.

I2: En telefoons, stonden die in die ruimte?

G: Ja, we hadden een centrale telefoniste, die zag je zitten in het hoekje. Je had die grote hal en daar moest je een trapje op en daar was de directiekamer en in het hoekje daar zat de telefoniste. En die had zoiets van, die riep dan: "Telefoon voor effecten." En dan draaide ze en dan werd er bij ons gebeld. Want wij zaten dichtbij.

En dan had je ook nog de boekhouding, die zat helemaal vooraan. De automatische boekhouding. De hele dag zaten ze te boeken achter die machines. Dat was helemaal voorin het gebouw. Daar was een geblindeerd raam en daar in die hal zaten ze.

En beneden moesten we onze fietsen zetten. En daar kwamen we naar boven via een wenteltrap. En toen ik daar begon, toen was er een heel nieuw gebouw, dat werd geopend [10 november 1958, Breestraat 79-81]. Oktober, 1958. Toen ben ik daar gaan werken. En ik weet wel, toen heb ik voor het eerst van mijn leven champagne gedronken. Ik dronk het als limonade. En ik dacht: "Hee, wacht even!" Ze zeiden: "Gozien, kijk uit!" Ik was natuurlijk zo'n groen meisje, die er net een maand was of zoiets. [gelach]

Er waren ook hele mooie boeketten. Overal stonden bloemen. En als dan die opening afgelopen was kregen wij, employees, zo'n bos bloemen. Ik weet wel, je hebt van zulke grote chrysanten, het was goud, ik zie ze soms nog op de markt staan. Die kreeg ik mee.

I2: Wat leuk dat je dat nog weet allemaal.

G: Oh, ja, die mensen, ik zie de gezichten nog voor me. Dat heb ik verteld ook van die boer, die iedere vrijdag of niet iedere vrijdag maar dan kwam hij met een stapel biljetten als hij naar de beestenmarkt was geweest. Zette hij zijn klompen vooraan aan de Breestraat en dan kwam hij op zijn slofjes naar achteren gelopen, op die leren sloffen. Dan zette hij dat ergens op zo'n depositoboek, een soort spaarbankboekje. En toen kwam hij een paar weken later en toen zei hij tegen mij: "Juffrouw, uw kas klopte niet hé." Ik zeg: "Nee, mijn kas klopte niet." "Ja", zegt hij, "hier is dat tientje." Schattig hé? Ik kon die man wel omarmen, want ik had het zelf moeten betalen. Het is me nooit gebeurd hoor. In het ziekenhuis, toen ik later werkte als verpleegkundige, toen moesten we alle thermometers die we kapot gooiden, die moesten we ook betalen.

Maar die boer, die zei ook een keertje, toen ging ik zeilen van de gereformeerde vereniging, hadden ze ook vakanties, daar kwamen de stelletjes vandaan. Ging ik zeilen in Friesland. Dat heb ik twee jaar gedaan. Geweldig! Ik zeg: "Ik ga met vakantie, volgende week ben ik er niet, of dan ga ik zeilen." Toen zegt hij tegen mij: "Maar kind toch, dat is niks voor jou." Die woonde aan de Kaag daar ergens. Die dacht aan al die meiden en die jongens die daar in het riet lagen. [gelach].

I1: Maar u vertelde over het kluisbezoek, die mensen die couponnetjes aan het knippen waren, maar u vertelde in het voorgesprek ook over mensen die andere dingen uit de kluis kwamen halen.

G: Ja, dat was heel leuk. Dan was er dus een enorme viering van de studenten, een diesviering. Zo heette dat toch? Om de vijf jaren was er een groot feest [lustrum]. Dat vond ik altijd zo leuk he. Wij woonden in de Hugo de Grootstraat en dan woonden op het hoekje daartegenover in de Vreewijkstraat, daar woonden allemaal studentenmeiden en die kwamen dan halverwege de nacht thuis of 's morgens vroeg in de mooiste jurken.

Maar goed, voordat ze naar dat feest gingen, dan kwamen naar beneden, kwamen ze bij ons in de kluis en dan gingen ze naar beneden, dan kwamen ze: "Welke armband zal ik omdoen, welke diamanten ring?" Ik keek mijn ogen uit.

I1: Want die zaten allemaal in die kluis?

G: Nou, sommige natuurlijk. Ik heb ook eens een keer ontzettend gelachen. [praat met een aardappel in de keel]. Het is een soort spotten, maar zo praatten ze wel. Want zo praatten ze wel hoor, ja, toch wel. Toen was er een keertje, ik vergeet het nooit meer. Toen kwam er een jong stel. Bij de Twentsche Bank, die gaven persoonlijke leningen uit. Vlak voordat ik wegging begonnen ze ermee. Toen kwam er een keertje een jong stelletje aan de balie. En ik zat daar alleen aan de balie. Mijn baas aan de overkant was er niet, dus ik moest wel naar de balie lopen om ze aan te spreken, enne: "Kunt u mij ook vertellen, wie gaat er over de 'Personal Loan'?" [gelach]. Dus ik zeg: "Oh, u zoekt iemand van de persoonlijke leningen?" Ze dachten zeker: dat kind dat kan geen Engels verstaan, maar dan denk ik: zo jongens, zijn jullie ondeugend geweest? [gelach]. Die moesten een 'personal loan' hebben en later, toen ik in de verpleging in wilde, toen hebben ze mij gevraagd: "Gozien, we willen je graag houden. Dan mag jij de gastvrouw van de bank zijn met de persoonlijke leningen. Dan mag jij dat gaan doen." Nou, ik zeg: "Nee, ik wil de verpleging in.." Nee, dat verhaal dat vergeet ik nooit meer. En er is nog een verhaal. Die meneer die kwam ook altijd aan de balie en die naam die weet ik nog. Sommige namen weet ik allemaal nog. Die zie ik nog op die adressenbordjes staan. Hele chique namen, sodeju. Dan denk ik: "Oh, he, klant!"

Maar toen was ik in het Diaconessenhuis in Utrecht en daar kregen wij een nieuwe chirurg, een assistent van de chirurg. En ik denk: verrek, dat is meneer Algie, die heb ik altijd geholpen aan de balie; dan liep ik met hem mee naar de kluis. En ik had dat nooit moeten doen, want ik was natuurlijk nog leerling. Maar ik zeg: "Ik ben altijd met u meegegaan in Leiden." "Oh ja?" [gelach] Had ik niet moeten doen, hoe dom. Die dokter Beernink die vond het wel leuk; de Leidse manier, zei hij. Maar deze man, nee, dat vond hij maar niks. Maar ja, ik zag helemaal niks. Het interesseerde mij ook helemaal niks. Echt niet hoor.

Ik heb toen gezien, dat ik denk: Allemachtig zeg, wat kunnen mensen rijk zijn! Ik heb toen gezien, dat zag ik bij de afrekening, dat was de erven van de kleinkinderen! Dan denk ik: Zo, die kleinkinderen zijn niet slecht af.

En mag ik dat zeggen? Mijn moeder zei dan altijd: "Geld schijnt geld." Dat krijg je dan, dat vermenigvuldigt zich. Of je moet natuurlijk een zwart schaap hebben, die de zaak er doorheen jast. Dat kan me ook allemaal niets schelen hoor. Jaloezie ken ik niet. Ik vond het allemaal zeer interessant.

Sommigen vond ik ook heel beschaafd. Die keken ook niet op jou neer hoor. En dat heb ik ook in de verpleging geleerd. Ik heb diverse baronnen en baronessen verzorgd, maar dan denk ik: Ja, dat is de ware beschaving. Vond ik dat. Als je dan een rijk geworden fabrikant had, een limonadefabrikant zal ik maar zeggen. En dat was bellen en kom!

En deze mensen, oh, ik heb daar zo'n bewondering voor. Dan vertelden ze: dat was de vrouw van een patiënt, en ik mocht die man zo ontzettend graag, alles ging er fout wat er maar fout kon gaan. Toen heb ik tegen mijn hoofdzuster gezegd: "Ik kan die man niet meer verzorgen want ik doe het niet goed, want ik huil mee." Die was tot in zijn vingertoppen beschaafd. Die had een vrouw en die zat in het bestuur van het Van Leeuwenhoek Ziekenhuis in Amsterdam en die zei toen tegen mij: "Zuster Gozien, hierzo hebben jullie echt verpleegsters en dat zijn zulke goede." Hoe wij de mensen begeleidden, maakte ze een compliment. En het is waar, wij hebben zo'n goede opleiding gehad, dat we altijd de mens zagen, echt waar. Als ik dan, nu valt het me dan op, dan denk ik: Jongens, jongens, je hebt mensen voor je. Zie je dan weleens gebeuren. Maar ik vond dat zo'n leuk compliment.

Ze hielden nog zo van elkaar, dat stel. Dan kwam ik op de kamer: "Goedemorgen, hoe hebt u geslapen?" "Zuster Gozien, zou u even mij een plezier willen doen en wil je even Marguerite bellen en zeggen dat ik een goede nacht heb gehad? Dan ben ik haar voor." [bekakt uitgesproken] [Gelach]. Dus ik naar de keuken. Schattig he? En hij is beter geworden hoor, de man. Dus gelukkig.

Die naam zeg ik, niet want het is een hele bekende naam. En later was er bij de VPRO een uitzending over die familie en dan lieten ze dus zien hoe die met hun personeel omgingen en dan denk ik: ja, dat herken ik. Zo deden ze het. En ja, het was natuurlijk Utrecht, dus wat we ook heel veel hebben: mensen uit Oud Indië die daarbuiten nu in Driebergen/Zeist woonden en die hadden zo'n achtergrond.

I1: Maar nou gaan we weer naar Leiden.

G: Oh, sorry.

I2: Maar wel heel interessant.

G: Maar er waren linken naar Utrecht vanuit Leiden, die Beernink en die chirurg.

I1: Maar u werkte bij de bank en hoe hield het op? Want u wilde naar de verpleging.

G: Toen ik daar gesolliciteerd heb bij de Twentsche Bank, toen zeiden ze van: "Ja, als je nu belooft dat je twee jaar blijft werken, dan sparen wij twee jaar voor je een bepaald bedrag." Dat kwam niet bij mijn salaris, maar dat zetten zij apart. En dat kreeg ik mee als ik dan na twee jaar wegging. En toen heb ik gezegd: "Ja, ik blijf twee jaar, want ik mag dan toch pas de verpleging in." Dus ik heb in oktober of november, dat weet ik niet meer, opgezegd na die twee jaar werken bij de Twentsche Bank. Toen ben ik nog twee maanden thuis geweest. Ik heb mijn zusje helpen verhuizen en toen ben ik in de maand januari 1961 ben ik de verpleging ingegaan, naar Utrecht, 1 januari naar het Diaconessenhuis.

I1: Want u wilde niet meer verder bij de Twentsche Bank?

G: Nee, dat heeft meneer Schippers, dat is onze personeelschef, die vroeg het nog. En die andere procureur die zei: "We bewonderen je dat je toch wilt gaan." En ik ben later nog weleens teruggegaan, de eerste paar maanden ging ik effen kijken hoe het toen was. Met meneer Van der Ven, daar zat ik tegenover mij. Ontzettend veel plezier mee gehad. En ik ben een keer uitgenodigd door een klant van de Twentsche Bank. Daar heb ik mijn eerste zoen van gehad. Geweldig. [Gelach]

I1: Mocht dat? Van de Bank?

G: Ik werkte er niet meer. Die meneer die kwam ik tegen in de stad en die vroeg mij mee uit. Toen ben ik naar mijn chef gegaan en ik zeg: "Joh, kan ik dat wel doen? Is dat wel een nette meneer?" "Ja, dat is een keurig nette meneer." Dus ik ben uitgegaan. Daar heb ik mijn eerste kus van gehad. Ik denk: nou, dat mag ook wel. Mijn broer, die zat achter het orgel, wij woonden in de Hugo de Grootstraat. Ik werd opgehaald door de meneer met de auto. Dat was wel wat! Toen!! En mijn broer zat te kijken en die zag: hé, Gozien gaat de auto in! "Moeder, Gozien wordt geschaakt!" "Nee," zei ze, "dat weet ik." Maar dat is allemaal afgelopen.

Maar ik weet wel, ik had nog nooit van mijn leven van apartheid gehoord en die meneer kwam uit Zuid-Afrika, Namibië nu. Hij had gestudeerd in Kaapstad. Hij kwam bij ons een proefschrift schrijven. Toen had hij het over apartheid en hij stelde een vriend voor, dat was een, ja, tegenwoordig moet je zwarte zeggen, vreselijk vind ik dat. Maar in ieder geval ook uit Zuid-Afrika en die studeerde medicijnen. Maar ik vond dat heel normaal. Ik heb nooit ergens... Toen zegt hij: "Dat is ook een mens." Ik zeg: "Ja, natuurlijk." Toen zat hij te vertellen: "Ja, dat is in Zuid-Afrika wel anders." En dat had je: 'Slegs vir blankes', dat was dan op het strand. En hij liet ook bladen zien, een soort Panorama in het Zuid-Afrikaans. Ik vind het een mooie taal. Adriaan van Dis, die spreekt het hartstikke mooi. Ik vind dat zo mooi.

Maar goed, ik ben de verpleging in gegaan en toen kreeg je toch in 1966 Soweto. En toen denk ik: Hé! Toen las ik hoe langer hoe meer van die apartheid. Toen dacht ik: Aha, daar had hij het over. En ik weet wel, in de kerk, heb ik in Den Bosch heb ik in een actiegroep toen gezeten, de anti-apartheidsbeweging. Hebben we iemand uit Zuid-Afrika uitgenodigd, heeft een lezing gegeven in de kerk daarover. Maar het is voor mij onbegrijpelijk dat zij daar teksten uit halen, uit de bijbel, dat dat verantwoord is. Niet te geloven. We moesten ze zelfs overtuigen. Dat was ook in Leiden.

I1: Maar dit was een Leidse zoen.

I2: Waar ging u naar toe?

G: We gingen uit, naar Warmond, nog nooit van gehoord. Ik was nooit uit geweest. We gingen weleens koffiedrinken, boven bij V&D. Op die manier. Dat deed ik weleens. Maar hij nam me mee voor een kop koffie. En dat heette De Vijf Vliegen, dat was een of andere tent, hartstikke mooi gelegen. Maar het was najaar en die tent was niet meer open. Maar wij kregen wel een kop koffie. En later kreeg ik: of ik wat wilde drinken. En ik dronk thuis nooit. Wat we thuis dronken was van die zoete Spaanse wijn, van die Samos. Ik zeg: "Nou ja, dit is wel lekker." Dat was Martini on the Rocks. Dat was lekker hoor. [gelach]

Ik weet wel, later ging ik weleens met een stel collegaatjes van het ziekenhuis en dan hadden we van: Hé jongens, we zijn het zat. We gaan even de stad in. En dan gingen we naar zo'n bruin café. En dan was je zo moe als een hond. "Gozien, wat wil jij drinken?" Dan zei ik: "Nou, geef mij maar een vermouthe. Dat is het enige wat ik ken." Nou, na een glaasje giechelden we het hele bruine café bij elkaar. Die mannen die daar zaten, die keken ons de deur uit. Ja, Gozien, die werd dronken van een vermouthe. [gelach]

I2: U heeft verteld over het werk, over uw school, en spelen. Bent u nog lid geweest van verenigingen?

G: Ja, ik heb gekorfbald. Bij Pernix. Een blauwe maandag. Niet lang. Toen ik werkte, heb ik daar gekorfbald. Ik zat in het vijfde. Ik was niet zo'n ster. Ik kon heel hard lopen. Dus ik stond altijd in het middenveld.

I2: Waar waren die velden toen?

G: Nu staan daar allemaal huizen op, de Kernstraat. Dat was in de Burggravenlaan, bij de Burggravenlaan.

I1: Dat is ook een protestantse, of een gereformeerde club?

G: Ja, christelijk, heel erg christelijk. Ik wil even iets laten zien. [Loopt weg en komt terug met een fotoalbum en laat foto's zien]. Ik heb dat gepakt. Kijk, dat was Pernix. Gemengd. Kijk hier, dat was mijn vriendin.

I1: Oh, ja, inderdaad met mooie krullen. Een foto van het team.

G: Kijk, dit is ook mijn vriendin, dezelfde. [toont andere foto] Toen werd ik zestig. Toen gingen we een dagje uit in Leiden. En dit was mijn Hugo de Grootstraat.

I1: Oh, met uniform!

G: Dat was mijn zus. Die was gezinsverzorger en ik ben dat kleine meisje. Dit was mijn zus op de Zijlsingel. Ik weet wel, die rok, op alle foto's sta ik met die rok. Ik verdiende, ik dacht 85 gulden per maand. En dan maakte ik van alles wel zelf, maar die rok, dat was dan een mooie rok, die staat op alle foto's.

I2: Bij de bank verdiende u dat?

G: Ja, bij de bank. En toen ging ik de verpleging in 1960 en dan hadden we kost en inwoning en opleiding en dan verdiende ik 125 gulden. Dus dan ging ik erop vooruit.

I2: En waren er nog bepaalde kledingvoorschriften bij de bank eigenlijk?

G: Nee, netjes, we zagen er gewoon netjes uit. Ze hebben me nooit ge.... Ik zag er altijd netjes uit. En ik heb kort haar gehad en een paardenstaart en een knot. Dat was ook mode toen. Opgestoken haar. Ik had een paardenstaart tot hier [wijst]. Brigitte Bardot-tijd.

I1: Tot uw heupen?

G: Ja. En ik had soms hoofdpijn van het trekken, want ik had zulk dik haar.

I2: En er werkten meer vrouwen bij de bank?

G: Ja, je had het meisje van de ... Er zaten twee meisjes bij de administratie van de effecten. Caissière, twee caissières, een kassier. En bij de giro en de secretaresse, twee secretaresses waren er. Op de boekhouding zaten er een stel en bij de vreemde valuta was een mevrouw. En die hadden wel – als we het nou over omrekenen in bedragen hebben - met een machientje deed zij altijd, zag ik. De telefoniste was er ook eentje. En bij de boekhouding zaten er diversen. Assurantie. En dat waren vaak de... We hadden eerst een baas van de assurantiën en de secretaresse daarvan was een mevrouw. En ja, hier op de effecten was ik dus een meisje en die twee anderen ook een meisje. En

juffrouw Jansen, die zat er al jaren. Die was gepokt en gemazeld, wist overal van. Daar heb ik veel van geleerd. Dat was een oudere juffrouw Jansen was dat.

I2: En daarom heette ze ook juffrouw? Omdat ze ongetrouwd was?

G: Ongetrouwd was ze. Juffrouw Jansen. Die andere meiden zeiden we wel allemaal de voornamen van, maar juffrouw Jansen was het. En dan hadden we de conciërge, was een heel aardige man en zijn vrouw, die kwamen altijd koffie schenken. Dat waren gewoon een vader en moeder. Dat was leuk hoor, het was echt leuk om daar ook te werken.

Op een keertje hadden we feestavond. Was er boven, we moesten een trap op. Er was een advocatenkantoor, dat zat boven die Twentsche Bank. In ieder geval, was een groot feest met het personeel; ik geloof ter opening of weet ik het waarvan. En toen werd ik ten dans gevraagd door meneer Schippers, de personeelschef, en ik kon niet dansen. Erg he? En het was zo'n aardige man, potjandorie, die had me aangenomen [lachen] Nou zegt hij: "Dan doe je alleen maar zo." Nee, dat mochten wij niet.

I1: U mocht niet dansen?

G: Nee, mijn vader zei: "Er gaan meer huwelijken kapot op de dansvloer dan dat ze er kwamen." Maar mijn broer die danste, en ik had zelf in Utrecht natuurlijk ook gewoon kunnen gaan. Maar er was geen, we hadden altijd diensten.

Mijn moeder had wel gelijk: dan is je jeugd wel voorbij. Je had twee keer in de week late dienst. Je zat er 14 dagen in de wacht soms. Nou, dan ben je overal van afgesloten. Dat mag niet meer hoor. Ik ben ook overspannen geworden na zo'n 14 dagen. Had ik weer de helft van de afdeling, overlijden, allemaal kankermensen.

I2: Dat was wel hard werken?

G: Dat was heel hard werken. Ging goed, maar je hebt er wel, het heeft me wel gevormd. Maar ook die Twentsche Bank, maar op een andere manier. Ik heb toch die geldwereld wel goed leren kennen. Ja, werkelijk, vond ik leuk hoor. Dan hadden we buitenlandse effecten. Iedere ochtend, nu heb je natuurlijk de computer, maar iedere ochtend: rikketikketik, rikketikketik, ging de telex en dan kwamen de eerste koersen en die hing ik voorop aan de straat. Daar hing een kastje met koersen.

I2: Het koersenkastje?

G: Het koersenkastje. Leuk toch? [gelach]. Ja, ze zijn het nu helemaal aan het verbouwen, de Twentsche Bank, de ABN-AMRO. Jaren later, toen heb ik iemand aangesproken van de ABN-AMRO. En heb ik uitgelegd hoe het allemaal was. Vonden ze toch wel leuk. Maar nu is het helemaal niks meer. Helemaal veranderd.

I2: Is er verschil tussen wat u hebt gedaan na uw school en wat uw broers en zussen hebben gedaan?

G: Nou, mijn oudste broer heeft in Indonesië gevochten en is toen naar kantoor gegaan bij Samsom gegaan, die drukkerij in Alphen, en daarna is hij bij Algemene Zaken [ministerie]. Bij Drees zat hij dus, en later is hij naar Enschede gegaan, daar was hij gemeenteambtenaar.

I1: Die had ook ulo?

G: Die had hbs. Ik weet wel dat hij het vreselijk vond dat vader de schuit verkocht. Die had graag schipper geworden. Mijn broer had een schuit, een zeilboot.

Daaronder zat mijn zus Suus, die heeft mijn moeder altijd geholpen toen opoe in huis was, want die was negen jaar is die bij ons in huis geweest, heeft mijn moeder ook nog verpleegd. In Hazerswoude was dat. En die kon niet leren, mocht niet naar de mulo en die heeft moeder geholpen en die is later dus de gezinsverzorging in gegaan. En die, ik weet wel, ik heb in Amstelveen weleens bij haar gelogeed, dat zij daar op kamers zat, dat zij daar in de gezinsverzorging zat.

Ank, mijn zus, die zat op de bodenkamer bij Rijnland op kantoor.

Mijn broer Flip die zat dus op de Mathesis avondschool, heeft de Ambachtsschool gedaan, was bouwkundig tekenaar bij een architectenbureau. En die heeft zelf een zeilboot gebouwd, samen met mijn vader, want dat waren de gouden jaren voor mijn vader, die was gepensioneerd toen en dan ging hij bij mijn oom op de werf in Hazerswoude een schuit bouwen. Dat was mijn broer Flip.

En mijn broer Gerard is onderwijzer geworden, die is naar de kweekschool gegaan en later leraar Engels, maar die is toen afgekeurd voor zijn werk. Dat ging niet meer op die mulo, die ging op de fles.

Nou ja, die is afgekeurd, hij kon niet meer werken. Vervroegd pensioen gehad.

Nou, dan ben ik. De verpleging in.

I2: En uw ouders zijn in Leiden blijven wonen?

G: Ja, Hugo de Grootstraat. En ik heb ze nog helpen verhuizen, toen zat ik in de verpleging, naar de Meerburgerkade, woonden ze op een bovenhuis en later naar een benedenhuis. En toen zijn ze naar de Dillenburg gegaan, de oude Dillenburg in Leiderdorp, in een, toen zeiden ze: een bejaardenhuis. En toen hebben ze nieuw gebouwd, hierzo bij de Ommedijk, dat was de Nieuwe Dillenburg, en daar hadden ze een soort appartementje met z'n tweetjes. Die zijn overleden in 1986, een maand na elkaar. Ik weet wel, ik heb daar gewaakt, bij moeder. Ik was bij het overlijden van moeder. Ik heb gezegd, mijn zusje Ank, die woonde in Leiderdorp en er kwam veel op haar nek neer en ik woonde natuurlijk in Den Bosch, maar ik zeg: "Als er gewaakt moet worden, dan wil ik wel." Ik weet wel dat dat een ervaring was, dat mijn moeder langzaam zakte ze weg, dat kon je wel zien, ze had een bepaalde ademhaling, ja, dat heb je allemaal geleerd. En toen denk, riep ik op een bepaald moment: "Moeder!" En toen: "Woh!"[doet een schrikgeluid na]. Toen ik denk: Gozien, schaam je. Laat dat mens nou toch gaan. Die grote blauwe, ze had hele mooie blauwe ogen, en die keken me aan en ik denk: nee. En toen is ze dus na een uurtje of zo is ze overleden. Een hele mooie zonsopgang, prachtige zonsopgang, je kon zo die molen zien staan en toen denk ik: Nou, ze zit daar hoor. Ze zit in de polder.

En ik weet nog wel, die verpleging die de wacht had, die vond me denk ik een beetje nuchter, dat is dan jouw idee. Maar toen ze overleden was, moest ik ontzettend huilen. Maar ik was blij dat ze overleden was, want een toestand met vader. En vader ... Ik heb mijn broer gebeld, mijn broer Flip, die architect was, of bouwkundig tekenaar. En die kwam en toen zijn we samen naar vader gegaan om het te vertellen natuurlijk. En de volgende ochtend waren alle broers en zussen bij elkaar om de kaarten en alles samen te stellen. En toen zat vader, die was al een beetje aan het dementeren. "Oh, jullie zijn er allemaal voor mij?", zegt hij.

Het is wel zo, mijn vader heeft staan kijken, toen mijn moeder dus daar op de kamer lag. Met zijn allen hebben we drie dagen er omheen gezeten. Om de beurt gingen we bij moeder zitten. En toen zei ze ook een keertje: "Ach, wat lig ik toch lekker." Dan denk ik: Ja, ze voelt zich rustig. En een paar dagen ervoor had ze gezegd: "Dit wordt sterven, Gozien." Ik zeg: "Vind je dat erg?" "Nee", zegt ze, "dat vind ik niet erg, maar hoe moet dat dan met die jongen?" Die jongen, dat was mijn vader. Maar die stond toen een keer te kijken naar mijn moeder. "Ik raak haar kwijt", zei hij.

En mijn schoonzus Lenie, die is kort daarna overleden en die was daar ook aan het waken en toen zegt ze: "Ik geloof, dat moeder vader wil zien." Toen hebben we vader erheen gebracht en toen was het ook weer voorbij hoor. Die was aan het dementeren, zat aan zichzelf. Dan denk ik, die oude mensen.

Want een maand erna, we waren op bezoek, maar tegen mijn zusje had hij gezegd - na een week of zo was ze bij hem geweest in de Dillenburg - had hij gezegd: "Ank, nou moet je eens naar me

luisteren, de eerste vrouw trouw je uit liefde, maar de tweede uit noodzaak, dus ik denk dat ik maar eens ga zoeken.”

Toen zegt Ank - de humor kan ik ervan inzien - : “Ach vader, weet je het zeker? Joh, je krijgt nooit meer zo’n goede als Hendrien.” “Nee maid, je hebt gelaik.”, op z’n Hazerswouds.

En toen gingen wij een weekje later kijken en het koppie werd steeds kleiner en toen belde mijn zus Suus, die was er. Gozien en Ria, we zijn als hazewinden naar Leiden gegaan. Want: “Joh, dat gaat niet lang meer duren.” En mijn vader is gewoon uitgestapt. Ik vond dat fascinerend.

En mijn broer, die had een hele mooie toespraak, Niek, dat heb ik vorige keer al gezegd, daar heb ik zoveel van gehouden, mijn oudste broer. Die begon de toespraak en toen zegt hij: “Een maand geleden stonden we hier, toen moesten we moeder begraven en nou”, en toen schoot hij helemaal vol, “en nou moeten we vader begraven.” We zijn verwonderd: we hebben altijd gezegd tegen elkaar: als ze doodgaan, dan gaan ze heel vlug na elkaar en hij zegt: “Nou is het echt gebeurd en ze vielen gewoon over elkaar heen. En nou ben ik toch stomverbaasd. Hoe de een niet zonder de ander kon.” Want ja, ze hadden toch een heel ander soort huwelijk dan dat ik met mijn man heb gehad. Ik weet wel: zoenen heb ik ze amper gezien.

I2: Geen affectie tonen?

G: Nee, dat waren niet met alle stellen, mijn vader droeg moeder op handen. Dan gaf hij haar een zoen op haar haar of zo. “Zo, ouwe dibbes”, zei hij. Vind je het niet geweldig? [gelach]

Maar ik weet wel dat mijn oudste broer had zo’n mooie toespraak. Die typeerde vader heel erg, die bewonderde vader om zijn ongelofelijke lenigheid. Vader was heel vlug. Met op z’n loopplank met een kruiwagen, hij viel er nooit naast hoor. En ik verdacht hem er ook altijd van: laden, lossen, varen: hij wil altijd varen. En daar had hij de rust.

Niek zei: “Hij was trouw aan zijn vrouw, aan de kerk, aan zijn vaderland, en aan zijn pijp.” Vader had altijd een pijpje achter het stuur. En hij was schipper, maar geen zakenman. Mijn vader kon ook dagen van streek zijn als hij in de gaten had dat ze hem belazerd hadden. Dat herken ik in mezelf.

I1: Ik vind het ook knap van hem dat hij als schipper, buiten steeds, heeft kunnen wennen aan het binnenwerk.

G: Ja, maar dat heb ik vorige keer gezegd, die meneer Kramer, dat hoofd van die school, die had een zeilbootje. En die zei: “Meneer Slootweg, geef dat bootje maar eens een likje”. En dan ging hij overdag aan dat likje geven. En dan ging hij een keer in het jaar met het hoofd van de school een weekje varen. Maar meneer Kramer had er profijt van, want hij kende alle Nederlandse wateren. Hij ging naar Noord-Holland en hij wist alles te bevaren. Hij wist de weg in Zuid-Holland, want hij had later een brommertje, en dan legde hij de weg altijd uit naar aanleiding van de waterwegen. Het was echt een schipper.

I2: Is er nog iets waar u het nog niet over hebt gehad, iets Leids?

G: Nou dat ik heel erg Leids praatte dan? [met Leids accent] [gelach] En dat ik heel blij ben dat ik verhuisd ben van Hazerswoude naar Leiden vanwege mijn opleiding. Als ik nu naar familie zie in Hazerswoude, dat is toch, hoe dichtbij ook, het is erg dorps. Het is heel afgesloten. Die ontwikkeling. Leiden, ja, ik vind het een prachtige stad. Ik ben weer teruggekomen. Mijn dochters wonen hier. Galja die woonde hier eerst. Tjalda is vanuit Guatemala hier weer teruggekomen, maar ze wonen alle twee in Leiden, een in Leiderdorp en de andere in Leiden. En voor mijn kleinkinderen. Ik paste vaak op.

Ik heb heerlijk gewoond in Den Bosch. Maar ik heb gedacht: als ik ouder word, kan ik niet van mijn kinderen verlangen dat als ik van de trap val, dat ze dan... en wie heb ik daar? Ja, mijn broer, maar die is ook in de zeventig! Ik heb heel lang nagedacht. Nou heb ik twee liefdes: mijn eerste liefde is nu wel Leiden, maar de tweede zit er toch dichtbij, dat is 's-Hertogenbosch. Dat is een heel andere

atmosfeer daar dan hier. Maar ja, Leiden, die binnenstad, de Langebrug, je betaalt je blauw nou aan die huizen.

En het Museum van Oudheden, daar ben ik ook gek op, om daar heen te gaan steeds. En de Hortus. Mijn nichtje was er laatst. Dan ga ik in de Hortus zitten met een broodje. Dan halen we een lekker broodje in de stad en dan gaan we naar de Hortus om daar zo te gaan zitten. Dat is Leiden. Zomers zijn er ook uitvoeringen hier, muziekuitvoeringen. En dan ga ik met mijn buurvrouw daar naartoe. En mijn buurvrouw is ook Leids. Ik zeg: "Joh, ik ga vandaag over Leiden vertellen!" Zij heeft ook op school gezeten daar waar ik op school gezeten heb. Maar zes jaar later. Ik zeg: "Maar dan ken jij mijn vader toch wel?" Ze zegt: "Ja, natuurlijk joh, jij heet Slootweg, dat is de conciërge. Ik was koffiemeisje bij hem." Want dan ging hij de klassen rond: "Kom jij maar even mee om te helpen koffie rond te brengen". Dat is heel leuk, we hebben het vaak over Leiden. En die woonde vlakbij de Koninginnelaan daar. Bij de Stadhouderslaan.

I1: Zullen we met deze lofzang over Leiden langzamerhand stoppen?

G: Het mooiste stukje vind ik Papengracht, Gerecht, Lokhorststraat, Pieterskerkgracht, en dan de Langebrug en dan het Pieterskerkplein.

Mijn dochter is getrouwd en die heeft haar diner gehouden in het Prentenkabinet. Dat vind ik ook zo leuk. Vroeger hadden wij een kennis en die werkte op het Prentenkabinet, dat was een prentenkabinet.